

UNITATEA NAȚIONALĂ REFLECTATĂ ÎN CREAȚIA POPULARĂ DIN GORJ

de **ADRIAN POPESCU**

Ne întoarcem cu recunoștință și pioasă amintire la anul de glorie 1918, de fiecare dată, când, la 1 decembrie simțim cum inima României pulsează mai tare alături de noi. Privim cu ochii de azi, ai unei țări în plină dezvoltare economică și socială, sub faldurile steagului roșu și tricolor, treptele devenirii noastre.

Întreg poporul strâns unit în jurul partidului își acordă lira sa înălțînd imn de bucurie zilelor noastre de glorioasă existență milenară, așa cum a făcut-o de fiecare dată când idealurile lui au fost realizate. Creația populară mereu prezentă în vîltoarea evenimentelor sociale și politice rămîne ca un ecou permanent peste timp, ca o cronică vie a tot ceea ce a însemnat dragoste de pămîntul patriei și asiprațiile permanente pentru literatura socială și națională.

Iată de ce este firesc ca fierbintele evenimente din 1916—1918 să nu fi rămas în afara simțirii poporului, cu atît mai mult cu cît acesta a fost el însuși personajul colectiv al legendelor ce s-au țesut cu jertfă și dăruire de sine, cu atît mai mult cu cît el, măria sa poporul, a fost principalul factor al realizării unirii, visul de veacuri al românilor“ :

„Hai cu toții, haideti frați
Să trecem peste Carpați
Să-i scăpăm pe-ai noștri frați
De dușmanii blestemați.
Hai cu toții într-o unire

Să facem o Românie
Cum a vrut Mihai să fie“

Ecourile epico-lirice, integrate tradiției cîntecului istoric și mai ales al cîntecului liric social, de înstrăinare, de cătănie și de război, răzbat pînă la noi prin versurile murmurate și astăzi de bătrînii rapsozi ai plaiurilor gorjene, pirjolite în acea vreme fără cruțare de flăcările unui război cumplit :

Vintule, nebunule
De ți-ai rupe strunele
Că tu cînți de-nmormîntare
Florilor de pe cărare
De rămîne lunca rară
Șesul ca trecut prin pară
Nu te doare să suspini
Prin rugi și prin mărăcini
De rupi ușa din țîțîni
Bietului bordei sărac
Unde sufletele zac
Că e greu și e povară
În această biată țară
Ia mai bine dacă poți
Chinurile de la toți
Și povara inimii
Și pîriul lacrimii“...

Vîntul sub formă personificată este luat drept martor la grozăviile cele fără de seamă ale prăpădului. Invocarea, într-o manieră poetică, proprie creației populare, are darul de a sublinia ideea dorințelor comune ale tuturor românilor pentru dreptate și libertate. În conștiința lor persistă ideea de unitate, indiferent de faptul că în acea perioadă Transilvania era separată de România. Cîntecele celor de peste munți, ei înșiși români, sînt purtate de ciobanii, călători ai plaiurilor, și exprimă aceeași mare amărăciune ce le umple inima înstrăinată fără voia lor :

Eu voios ași fi cătană
Dacă-ar fi oastea română
Dar de cît să fiu la nemți
Mai bine mort în temniți

Decît să fii la husari
Mai bine-n furcă de stejari“...

sau

„Frunză verde de secară
Vă trimit o veste-n țară
Cum e a mea viață amară
Pe aici prin altă țară
Sîntem tare înstrăinați
Prin altă țară băgați“

Chemarea patriei comune, indiferent de pe ce parte a Carpaților, găsește ecou în sufletul tuturor. Cei din Transilvania se înrolează în detașamente voluntare alături de armia patriei, lăsînd, cu toții, casa, ogrorul și familiile, cu gîndul la zorii unei vieți noi :

„Pentru ai patriei dușmani
Lăsaî copii orfani
Las copii și las femeie
Ca să fiu la bătălie
Cînd la război am plecat
Copilași-au întreat
— Pleci tăticle-n război
Cui ne lași acum pe noi ?“...

În contextul general al conflagrației Gorjul și-a adus o parte însemnată de sacrificiu uman indiferent dacă este vorba de nume de rezonanță deosebită cum au fost Ecaterina Teodorescu, generalul Dragalina ș.a. sau de eroii necunoscuți ai ținuturilor de pe Jiu. Creatorul anonim moaie pînă în suferință și adevăr :

Jiule te-ai mîniat
Vii mare și spumegat
Și cu sînge amestecat
Cu brazii din munte luați
Aduci trupuri de soldați
Ce-au trecut peste Carpați
Să dezrobească pe frați“...

Credem, și nu fără temeii, că o cercetare mai amănunțită a creației populare, vizînd această perioadă de glorie a patriei și poporului român poate da la iveală noi și noi atestate strălucind prin tonul lor eroic, prin meșteșugul artistic dar mai ales prin credința nestrămutată, deasupra tuturor greutăților, în cauza dreptății și-a unității.